

TIJORAT SIRIDAN FOYDALANISH SOHASIDAGI MUNOSABATLARNI SHARTNOMAVIY-HUQUQIY TARTIBGA SOLISH

Raxmonaliyeva Mukambar Komiljon qizi

Toshkent davlat yuridik universiteti magistri

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11532626>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 01-June 2024 yil

Ma'qullandi: 04-June 2024 yil

Nashr qilindi: 08-June 2024 yil

KEY WORDS

tijorat siri, shartnoma, tijorat sirini o'tkazish, tijorat siridan foydalanish.

ABSTRACT

Ushbu maqolada tijorat siridan foydalanish sohasidagi munosabatlarni shartnomaviy-huquqiy tartibga solish masalalariga e'tibor qaratib, predmeti tijorat siri hisoblangan shartnomalarini tuzishda e'tibor qaratilishi lozim bo'lgan holatlar yoritiladi.

Tijorat siri mulk hisoblanganligi uchun sirning egasi uni turli usullar bilan tasarruf etishi mumkin, xususan, uni o'z ehtiyojlari uchun ishlatishi, jamoatchilikka oshkor qilishi, tijorat sirini tashkil etuvchi ma'lumotlarni uchinchi shaxslarga berishi yoki yetkazishi va undan foydalanish huquqini berishi mumkin.

"Tijorat siri to'g'risida"gi Qonunda tijorat sirini tashkil etuvchi ma'lumotlar shartnoma bo'yicha uning maxfiyligi ta'minlash choralari ko'rgan holda konfidentga o'tkazilishi mumkinligi belgilangan.

Tijorat sirini topshirishning asosiy shartlaridan biri egasining mustaqil foydalanishdan bosh tortishi va uni uchinchi shaxslarga bermaslik majburiyatidir. Agar tijorat sirini tashkil etuvchi ma'lumotlar tadbirkorning boshqaruv, moliya, savdo bozori yoki ishbilarmonlik aloqalari sohasiga taalluqli bo'lsa, u holda uni topshirish, qoida tariqasida, maxfiylik shartnomasi asosida amalga oshiriladi. Bunday shartnomada qaysi ma'lumotlar o'tkazuvchi tomonning tijorat sirini tashkil etishi batafsil tavsiflanishi kerak va bu taraflar tomonidan maxfiylikni muhofaza qilish rejimi sifatida tushuniladi. Maxfiylikni saqlash to'g'risidagi shartnomada qabul qiluvchi taraf tomonidan tijorat sirlaridan foydalanish, ushbu ma'lumotlarni oshkor qilish imkoniyati, masalan, qabul qiluvchi tomonning ishchilari, yuridik maslahatchilari yoki auditorlariga oshkor qilish masalalariga alohida e'tibor berilishi kerak.

Tijorat siri bo'lgan ma'lumotlar ko'pincha yuridik shaxslar tomonidan ishlatilganligi sababli, Fuqarolik kodeksining shartnomalarning oddiy yozma shakli to'g'risidagi qoidasi tijorat sirlarini o'tkazish to'g'risidagi shartnomalarga nisbatan qo'llaniladi. Shuni ham hisobga olish kerakki, amaliyotda tijorat sirlarini o'tkazish to'g'risida juda batafsil shartnomalar tuzish odat tusiga kiradi, chunki shartnoma bo'yicha qanday ma'lumotlar uzatilishini iloji boricha aniq va batafsil tavsiflash muhimdir.

Tijorat sirlarini topshirish to'g'risidagi shartnomalar, odatda, xavfsizlik hujjati mavjud bo'lgan intellektual mulk obyektlariga bo'lgan huquqlarni o'tkazish to'g'risidagi litsenziya shartnomalariga o'xshash tarzda tuziladi.

Tijorat sirlarini topshirish to'g'risidagi shartnomaga patent bilan himoyalangan ixtiroga bo'lgan huquqni topshirish to'g'risidagi litsenziya shartnomasi shu nuqtai nazardan eng yaqin. Bu, ayniqsa, tijorat sirini topshirish to'g'risidagi shartnomaning predmeti, yuqorida aytib o'tganimizdek, patent huquqi nuqtai nazardan himoyalaniishi mumkin bo'lgan, ammo egasining xohishiga ko'ra sir bo'lib qoladigan texnik ma'lumotlar (nou-xau) bo'lgan holatlarga taalluqlidir¹.

Tijorat sirlarini topshirish to'g'risidagi shartnoma patentlangan ixtironi topshirish to'g'risidagi litsenziya shartnomasiga juda yaqin va uning o'xshashligi bo'yicha tuzilgan bo'lsa-da, tijorat sirlarini topshirish to'g'risidagi shartnoma predmetining xususiyatlarini hisobga olish kerak, bu esa ushbu shartnomaning boshqa barcha shartlariga ta'sir qilishi mumkin emas.

Quyida biz tijorat sirlarini topshirish to'g'risidagi shartnomaning uzatilayotgan ma'lumotlarning o'ziga xos xususiyatlari bilan bog'liq bo'lgan qoidalarini ko'rib chiqamiz.

1. Preambula. Odatda, barcha shartnomalar tomonlarning asosiy huquq va majburiyatlarini sanab o'tishdan oldin, tomonlarning niyatlarini, tijorat siridan foydalanish maqsadini aniqlaydigan, shuningdek, ushbu tomonlar o'rtasidagi tijorat sirlarini o'tkazish to'g'risidagi shartnoma bilan bog'liq bo'lishi mumkin bo'lgan shartnomalarga havolalarni ko'rsatadigan muqaddimani o'z ichiga oladi. Preambula shartnomani sharhlashning qo'shimcha manbasi bo'lib xizmat qilishi mumkin².

Shartnoma taraflari o'rtasida keyinchalik nizolarni oldini olish uchun, muqaddimada tijorat sirini oluvchi bu haqda oldindan ma'lumotga ega emasligini ko'rsatish muhimdir. Bu shartnoma bo'yicha tijorat sirini olgan tomon keyinchalik bu ma'lumotlar unga mavjud bo'lganligini va shartnoma bo'yicha yangi hech narsa olmaganligini da'vo qiladigan vaziyatlarning oldini oladi³.

Atamalar. Mazkur qismda shartnomada qo'llaniladigan atamalarning ta'riflari keltiriladi; bu yerda tijorat sirini tashkil etuvchi ma'lumotlar ham to'liq yoki qisman tavsiflanishi mumkin. Ko'pincha tijorat sirining umumiy tavsiflari ko'rsatiladi va ma'lumotlar to'liq oshkor qilingan shartnoma ilovasiga havola qilinadi. Bu tavsif juda katta hajmli bo'lishi mumkinligi bilan izohlanadi. Texnik xususiyatga ega bo'lgan tijorat sirlarini (nou-xau) topshirish to'g'risidagi shartnomalarda ko'pincha patentlangan ixtiroga bo'lgan huquqlarni o'tkazish bo'yicha litsenziya shartnomalarida qo'llaniladigan atamalarga o'xshash ta'riflar beriladi. Masalan, "litsenziyalangan mahsulotlar", "litsenziyalangan mahsulotlarni sotish narxi", "o'zgartirishlar" kabi tushunchalarni aniqlash muhimdir.

Shartnoma predmeti. Tomonlar tijorat siridan foydalanishga berilgan huquqning mohiyatini kelishib olishlari kerak. Tijorat sirining egasi tegishli ma'lumotlarga o'z huquqini berishi yoki mutlaq yoki mutlaq bo'lmagan huquqni berishi mumkin. Tijorat sirini o'tkazish to'g'risidagi shartnomada ilova yoki hech bo'lmaganda oshkor qilinayotgan ma'lumotlarni o'z ichiga olgan hujjatlarga havolalar mavjud bo'lishi kelgusidagi nizolarning oldini oladi. Bundan tashqari, ma'lumot qanday maqsadlarda oshkor etilishi va undan qanday maqsadlarda foydalanish mumkinligini aniq belgilash muhimdir. Eslatib o'tamiz, monopoliyaga qarshi qoidalarni qo'llash bilan bog'liq muammolarning oldini olish uchun Yevropa amaliyoti

¹ Розенберг М.Г. Контракт международной купли-продажи. - М.: Книжный мир, 2000. С. 17.

² Штумпф Г. Договор о передаче ноу-хау. - М.: Прогресс, 1990. С. 27.

³ MacLaren T. Licensing Law Handbook 1999-2000 Edition. С. 277.

shartnomada tijorat sirining aniq tavsifini yoki tegishli hujjatga havolani ko'rsatish tavsiya qiladi. Shuningdek, tomonlar shartnoma shartlarini kelishib olishlari kerak.

Shuni ta'kidlash kerakki, tijorat siriga bo'lgan huquqlarni o'tkazish to'g'risidagi shartnomani tuzish muddati cheksiz bo'lishi mumkin, chunki tijorat siriga bo'lgan huquq vaqt cheklovlariga ega emas va qonun chiqaruvchi ma'lumotlarga tijorat siri maqomiga ega bo'lishi uchun taqdim etgan barcha shartlarga rioya qilingan vaqtgacha amal qiladi.

Patentdan kelib chiqadigan huquqlardan farqli o'laroq, tijorat siri huquqlari hududiy cheklovlarga ega emas va shartnoma butun dunyo bo'ylab kengaytirilishi mumkin. Shu bilan birga, biz yuqorida aytib o'tgan turli davlatlarda tijorat sirlarini himoya qilishning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olish muhimdir. Shu munosabat bilan, agar o'tkazilgan huquqlarning amal qilish hududi bir-biriga to'g'ri kelmasa, mutlaq va (yoki) mutlaq bo'lmagan huquqlarni o'tkazish to'g'risidagi shartnomalar o'tkazilgan huquqlarning bir xil doirasidagi bir nechta shaxslar bilan tuzilishi mumkin.

O'tkazilgan huquqlarning xususiyatiga qarab, shartnoma huquqlarni o'tkazish, mutlaq yoki mutlaq bo'lmagan huquqlarni o'tkazish to'g'risidagi litsenziya shartnomasiga bo'linadi.

Tijorat siri bo'yicha huquqlarni o'tkazish to'g'risidagi shartnoma. Tijorat siriga bo'lgan huquq boshqa shaxsga o'tgan taqdirda, bunday huquq konfidentga to'liq hajmda o'tadi. Tijorat siriga bo'lgan huquqni boshqa shaxsga o'tkazish to'g'risidagi bitim oldi-sotdi shartnomalari va barter shartnomalari modellariga yaqin. Ko'p hollarda tijorat siriga bo'lgan huquqni boshqa shaxsga o'tkazish to'g'risidagi shartnoma patent huquqlarini boshqa shaxsga o'tkazish to'g'risidagi shartnomaga o'xshash bo'lganligi sababli, patent huquqlarini berish, shuningdek, tijorat sirini o'tkazish har qanday aniq shartnoma modeli bilan cheklanib qolmasligi va ko'plab fuqarolik-huquqiy shartnomalar doirasida amalga oshirilishi mumkin⁴.

Tijorat siriga bo'lgan huquqning boshqa shaxsga o'tishi tijorat siri egasiga tegishli bo'lgan barcha huquqlar sotib oluvchiga to'liq o'tkazilishini anglatadi. Tijorat sirining egasi tijorat sirini berishda hech qanday huquqni o'zida saqlab qolishi mumkin emas. Tomonlar kelishuvga ko'ra, tomonlar tegishli ma'lumotlardan foydalanish sohalarini bo'lishlari yoki tijorat sirining yangi egasiga o'tgan huquqlarga vaqtinchalik yoki hududiy cheklovlar o'rnatishlari mumkin emas. Tijorat siriga bo'lgan huquqlarni boshqa shaxsga o'tkazish to'g'risidagi shartnomani tuzish natijasida uning yangi egasi uchinchi shaxslarga undan foydalanish uchun litsenziyalar berish, shuningdek sud va boshqa organlarda o'z huquqlarini himoya qilish huquqini oladi.

Tijorat sirlaridan foydalanish bo'yicha mutlaq huquqlarni o'tkazish to'g'risidagi shartnoma

Bunday shartnomaga ko'ra, tijorat sirining egasi (patent bilan himoyalangan ixtirodan foydalanish uchun litsenziyaga o'xshash - litsenziar) boshqa shaxsga (litsenziatga) tijorat sirini tashkil etuvchi ma'lumotlardan foydalanishning mutlaq huquqini berish majburiyati, litsenziat esa litsenziarga shartnoma bo'yicha to'lovlarni amalga oshirish majburiyatini oladi. Bunda litsenziar tijorat sirini tashkil etuvchi ma'lumotlardan litsenziatga berilmagan qismida foydalanish huquqini saqlab qoladi. Mutlaq huquq egasi, o'z navbatida, o'z huquqini to'liq yoki qisman uchinchi shaxsga mutlaq yoki mutlaq bo'lmagan asosda o'tkazishi mumkin.

⁴ Сергеев А.П. Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации: Учебник. 2-е издание. - М.: Проспект, 2004. С. 519.

Biroq, nemis advokatlari, sublitsenziyalarni berish (ya'ni, litsenziat huquqlarni to'liq yoki qisman uchinchi shaxslarga o'tkazish) katta xavf bilan bog'liq degan xulosaga kelishadi. Bu tijorat siri egasining o'z huquqlarini uchinchi shaxslar tomonidan noqonuniy foydalanishdan himoya qilishdagi jiddiy qiyinchiliklari bilan izohlanadi.

Tijorat sirlaridan foydalanish bo'yicha mutlaq bo'lmagan huquqlarni o'tkazish to'g'risidagi shartnoma. Ushbu shartnomaga muvofiq litsenziar litsenziatga tijorat siridan foydalanish huquqini bergan holda, tijorat sirini tashkil etuvchi ma'lumotlarga bo'lgan barcha huquqlarni, shu jumladan uchinchi shaxslarga litsenziya berish huquqini saqlab qoladi.

Eksklyuziv va nomutlaq litsenziyalarga kelsak, litsenziatning litsenziya shartnomasida to'g'ridan-to'g'ri nazarda tutilmagan yoki umuman ruxsat etilmagan harakatlari tijorat siri egasining huquqlarini buzish hisoblanadi. Xuddi shu shartnomada tijorat siridan foydalanish bo'yicha ba'zi huquqlar eksklyuziv, boshqalari esa eksklyuziv bo'lmagan deb o'tkazilishi mumkin. Shuningdek, ma'lum bir muddatga huquqlar eksklyuziv, shartnomaning qolgan muddati uchun esa eksklyuziv bo'lmagan tarzda o'tkaziladigan shartnomalar ham uchraydi. O'tkazilgan huquqlar tabiatining bunday bo'linishi nafaqat davrga, balki hududga ham bog'liq bo'lishi mumkin. Masalan, Rossiya federatsiyasi hududida tijorat siri bo'lgan ma'lumotlardan foydalanish uchun huquq eksklyuziv, dunyoning boshqa mamlakatlari hududida – eksklyuziv emas.

Taraflarning kafolatlari. Tijorat sirlarini o'tkazish to'g'risidagi shartnomalar odatda litsenziarning shartnomani imzolash paytida uchinchi shaxslarning shartnomani imzolash orqali buzilishi mumkin bo'lgan huquqlaridan xabardor emasligi to'g'risidagi kafolatlarini o'z ichiga oladi. Bu holat patent bilan himoyalangan ixtirodan foydalanish huquqini o'tkazish to'g'risidagi litsenziya shartnomalari uchun xos bo'lib, bu xususiyat tijorat siri uchun katta ahamiyat kasb etadi, chunki shaxs tomonidan o'z tashabbusi bilan tadqiqot olib borish, tizimli kuzatishlar va ma'lumotlarni to'plash chog'ida qonunga xilof vositalardan foydalanmasdan olingan ma'lumotlar qonuniy yo'l bilan olingan deb hisoblanadi va bu ma'lumotlar ularning mazmuni boshqa shaxsning tijorat sirini tashkil etuvchi axborotga mos kelishi yoki kelmasligidan qat'i nazar foydalanilishi mumkin⁵.

To'lov. Litsenziya to'lovi litsenziarga turli yo'llar bilan to'lanishi mumkin – qat'iy bir martalik to'lov ("paushal") yoki davriy to'lovlar ko'rinishida ("royalty"). Bunday holda, royalti tovar ayirboshlash, daromad hajmiga bog'liq bo'lishi yoki tijorat siridan foydalangan holda ishlab chiqarilgan mahsulot birligining chakana yoki ulgurji narxiga bog'liq bo'lishi mumkin.

Agar litsenziat sublitsenziyalarni taqdim etish huquqiga ega bo'lsa, u sublitsenziatning aylanmasidan litsenziarga royalty to'lashi va sublitsenziarning harakatlari uchun javobgar bo'lishi shart. Litsenziya to'lovlari odatda pul ko'rinishida taqdim etilishiga qaramay, taraflar "o'zaro litsenziya" shartnomasini tuzishlari va unga ko'ra litsenziat o'zi tomonidan yaratilishi mumkin bo'lgan ma'lum texnologiyadan litsenziarning foydalanishini kafolatlashi mumkin. Boshqa hollarda, litsenziyalangan texnologiya litsenziat tomonidan litsenziar yoki uning afillangan shaxslari tomonidan sotilishi kerak bo'lgan mahsulotlarni ishlab chiqarish uchun ishlatilishi kerak bo'lsa, litsenziya shartnomasida litsenziat tomonidan ma'lum miqdordagi mahsulotni litsenziarga tannarxi bo'yicha yetkazib berish majburiyati nazarda tutilishi mumkin.

⁵ Штумпф Г. Договор о передаче ноу-хау. - М.: Прогресс, 1976. С. 137.

Agar shartnomasida davriy litsenziya to'lovlari (royalti) nazarda tutilgan bo'lsa, ular to'lanishi asoslari ham belgilab qo'yilishi kerak. Patent litsenziyalari uchun royalti stavkalari oldingi shartnomalar va ushbu sohadagi mavjud standartlarga asoslanib belgilanishi mumkin bo'lsa-da, patent bo'lmagan litsenziyalar uchun, xususan, hali tijoratlashtirilmagan ma'lumotlar bilan bog'liq royaltlarni aniqlash qiyinroq. Litsenziya shartnomasida royalti stavkalarini belgilash uchun eng ko'p qo'llaniladigan omillar qatoriga tadqiqot va rivojlanish xarajatlari, litsenziar uchun texnologiyaning taxminiy tijorat qiymati, litsenziat mustaqil ravishda tegishli texnologiyani yaratish yoki olish uchun to'lashi kerak bo'lgan xarajatlar, litsenziat tomonidan olinishi mumkin bo'lgan taxminiy daromad darajasi kiradi.

Tijorat siri litsenziyalarida royalti stavkalarini aniqlash uchun quyidagi strategiyalar mavjud. Masalan:

Oldingi litsenziya shartnomalari asosida hisoblash. Bunday kelishuvlarni tahlil qilish faqat solishtirish mumkin bo'lgan vaziyat mavjud bo'lganda foydali bo'lishi mumkin. Tahlillar jarayonida litsenziatning texnik ko'nikmalari, u tomonidan amalga oshiriladigan savdo hajmi inobatga olinishi kerak.

Agar litsenziat litsenziyalanadigan mahsulotning ayrim qismlarini mustaqil ravishda ishlab chiqarish uchun yetarli texnik malakaga ega bo'lmasa yoki ushbu mahsulotlarda ishlatiladigan boshlang'ich material bo'lmasa, bunday mahsulotlarni litsenziardan sotib olish kerak bo'ladi. Bunday holatlarda, odatda, pastroq royalti stavkasi taqdim etiladi, chunki litsenziar litsenziatga qo'shimcha mahsulot sotishdan daromad oladi. Litsenziarning tijorat siri bo'lgan mahsulotni sotishi uning boshqa litsenziyalaridan oladigan royaltydan tushadigan daromadni kamaytirsa, royalti yuqori stavkalari talab qilinishi mumkin.

Kutilayotgan savdo hajmiga qarab turli litsenziatlarga turli royalti stavkalari belgilanishi mumkin. Misol uchun, yuqori savdo darajalarini yaratishi kutilayotgan litsenziatlar, hech bo'lmaganda, sotish darajasi oshgani sayin, pastroq royalti stavkalaridan foydalanishlari mumkin. Tijorat sirlarini o'tkazish bo'yicha xorijiy litsenziyalash shartnomalaridagi stavkalar, ayniqsa, turli siyosiy muhitlar va soliq qoidalarini hisobga olgan holda sezilarli darajada farq qilishi mumkin⁶. Ammo agar texnologiya ma'lum bir mamlakat uchun yangi bo'lsa va u strategik ahamiyatga ega deb hisoblansa, bu ko'rsatkich yuqori bo'lishi mumkin.

Litsenziat daromadining ulushi bo'yicha hisoblash. Royalti stavkasini belgilashning eng yaxshi usuli bu royalti yuqori stavkalarining litsenziatning daromadiga bog'liq holda hisoblashdir. Asosiy qoida shundan iboratki, litsenziatga soliqsiz daromadning kamida 2/3 qismini (yoki shunga mos ravishda soliqlarni hisobga olgan holda daromadning 1/4 qismini) qoldiriladi.

Audit protsesslari va to'lov tartibi. Litsenziya shartnomasida ish haqi miqdorini va uni to'lash tartibini belgilash tartiblari aniq belgilanishi kerak. Mualliflik to'lovlari qanday asosda to'lanishini aniqlashdan tashqari, auditorlik tartibini o'rnatish muhimdir. Garchi ko'p hollarda shartnoma taraflari auditni turli yo'llar bilan o'tkazishi mumkin bo'lsa-da, litsenziya shartnomasida litsenziya to'lovi miqdorini aniqlash va belgilash usullari ko'zda tutilishi kerak. Agar ishlab chiqarish birligining "sof" narxiga qarab royalti ta'rifi formulasi taqdim etilsa, litsenziar litsenziat tomonidan taqdim etilgan ma'lumotlarni tekshirish uchun cheklangan maqsadlarda litsenziatning kitoblari va yozuvlarini tekshirish huquqiga ega. Ba'zan litsenziya

⁶ Kohen, Gutterman Trade Secret Protection and Exploitation. - Washington: 1997. C 305.

shartnomasida mustaqil mutaxassislar tomonidan audit o'tkazish imkoniyati ko'zda tutilishi mumkin va ular olingan ma'lumotlarning maxfiyligini saqlashlari shart.

Litsenziya shartnomasi taraflari auditorlik tekshiruvini o'tkazish tartibini ko'rsatishi kerak. Auditorlik tekshiruvi bilan bog'liq xarajatlar, agar auditorlik tekshiruvi biron bir nomuvofiqlikni aniqlamasa, litsenziarga yuklanadi. Tushunmovchiliklar aniqlangan taqdirda esa xarajatlar litsenziat tomonidan to'lanadi.

Maxfiylikni saqlash. Ushbu band tijorat sirini o'tkazish to'g'risidagi shartnomaning asosiy shartlaridan biridir, chunki ma'lumotni tijorat siri sifatida himoya qilish shartnoma qoidalarining har ikki taraf tomonidan bajarilishiga bog'liq.

Litsenziya shartnomasining taraflari, odatda, tijorat siriga nisbatan maxfiylikni, shuningdek, agar ma'lumot olgan tomon maxfiylikka rioya qilish zarurligi to'g'risida xabardor qilingan bo'lsa, og'zaki, yozma ravishda, chizmalar shaklida yoki boshqa shaklda bir-biridan olingan barcha texnik va texnik bo'lmagan ma'lumotlarni saqlashni o'z zimmlariga oladilar. Shartnoma taraflari o'z xodimlari bilan amaldagi qonunchilik doirasida tegishli shartnomalar tuzishlari shart⁷.

Litsenziya bo'yicha mahsulot sifati. Shartnomada litsenziya shartnomasi bo'yicha ishlab chiqariladigan mahsulot sifatini tartibga soluvchi band bo'lishi muhim hisoblanadi. Bunda litsenziar tijorat siridan foydalanish huquqini saqlab qolgan taqdirda, shartnomada litsenziat tomonidan ishlab chiqarilgan litsenziyalanadigan mahsulot sifati shartnomada yoki shartnoma matnida havola qilingan boshqa hujjatda tavsiflangan sifat ko'rsatkichlariga mos kelishi shartligi nazarda tutiladi. Agar tijorat sirini topshirish to'g'risidagi shartnomada ma'lum sifat ko'rsatkichlariga rioya qilish sharti mavjud bo'lsa, litsenziar tomonidan sifat nazorati qanday o'tkazilishi va litsenziatning ushbu majburiyatini bajarmasligi qanday oqibatlariga olib kelishi ko'rsatilishi kerak.

O'zgartirishlar. Shartnoma taraflari tijorat sirining o'ziga, litsenziyalangan mahsulotlarga kiritilgan barcha o'zgartirishlar to'g'risida bir-birlarini xabardor qilishlari shart. Bunday holda, (ko'pincha) konfidentlar birinchi navbatda bir-birlariga kiritilgan barcha o'zgartirishlarni taklif qilishlari lozim. O'zgartirishlarni topshirish shartlari alohida kelishuvda aks etishi ham mumkin.

Eslatib o'tamiz, tijorat sirini topshirish to'g'risidagi bitim taraflarining o'zgartirishlar to'g'risida bir-birlarini xabardor qilish majburiyati shartnomada aniq ko'rsatilishi kerak.

Texnik hujjatlar. Tijorat sirlarini o'tkazish to'g'risidagi shartnomada litsenziya asosida mahsulot ishlab chiqarish uchun zarur bo'lgan texnik hujjatlar va boshqa materiallar (masalan, diagrammalar, chizmalar, kuzatuv qog'ozlari, retseptlar, ko'rsatmalar va boshqalar) ko'rsatish ahamiyatlidir, chunki tijorat sirining tavsifi, birinchi navbatda, bunday hujjatlarda mavjud. Shuning uchun hujjatlarni topshirish muddatini, nusxalar sonini, litsenziatning litsenziya asosida mahsulot ishlab chiqarish uchun hujjatlarni ko'paytirish huquqini aniq belgilash muhimdir. Texnik hujjatlarni topshirish fakti odatda qabul qilish dalolatnomasi bilan rasmiylashtiriladi.

Boshqa shartlar. Tijorat sirlarini topshirish to'g'risidagi shartnomada tomonlar shartnomani bekor qilish shartlari va bunday bekor qilishning oqibatlari, fors-major holatlari to'g'risida ham kelishib olishlari mumkin. Shuni ham yodda tutish kerakki, tomonlar shartnomani qaysi mamlakat huquqi asosida talqin qilish kerakligi to'g'risida oldindan

⁷ Fischer F.B. Grundzuege des gewerblichen Rechtsschutzes. - Heymanns Verlag, 1986. C. 246.

kelishib olishlari, shuningdek, shartnoma bo'yicha yuzaga keladigan har qanday nizolarni, shuningdek shartnomaning mavjudligi, uning amal qilishi yoki bekor qilinishi bilan bog'liq nizolarni ma'lum bir sud yoki arbitrajga topshirish masalasini hal qilishlari kerak⁸.

Xulosa qiladigan bo'lsak, tijorat siri o'tkazish to'g'risidagi shartnomalar o'zida bir qator shartnoma turlarining xususiyatlarini aks ettiradi. Shartnomada amaldagi qonunchilik talablariga rioya qilish, taraflar uchun tushunarsiz qoidalarni belgilamaslik, adolatli to'lov tizimini ishlab chiqish, imkon boricha nizolarning oldini olish choralarini ko'rish hamda tijorat sirinig maxfiyligi ta'minlovchi qoidalarni qat'iy belgilash muhimdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Розенберг М.Г. Контракт международной купли-продажи. - М.: Книжный мир, 2000. С. 17.
2. Штумпф Г. Договор о передаче ноу-хау. - М.: Прогресс, 1990. С 27.
3. MacLaren T. Licensing Law Handbook 1999-2000 Edition. С. 277.
4. Сергеев А.П. Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации: Учебник. 2-е издание. - М.: Проспект, 2004. С. 519.
5. Kohen, Gutterman Trade Secret Protection and Exploitation. - Washington: 1997. С 305.
6. Fischer F.B. Grundzuege des gewerblichen Rechtsschutzes. - Heymanns Verlag, 1986. С. 246.
7. Богуславский М.М., Воробьева О.В., Светланов А.Г. Международная передача технологии: правовое регулирование. - М.: 1985. С.267.

INNOVATIVE
ACADEMY

⁸ Богуславский М.М., Воробьева О.В., Светланов А.Г. Международная передача технологии: правовое регулирование. - М.: 1985. С.267.